

Modellprognos för konjunkturlönestatistikens definitiva utfall 2020 – augusti 2021

Utfall helåret 2020

Helåret 2020 var löneökningstakten i ekonomin som helhet 2,1 procent, enligt preliminära siffror. Medlingsinstitutets prognosmodell förutser marginella revideringar, men att löneökningstakten blir 2,1 procent (se **tabell 1**).

Utfall och modellprognos under 2021

I nuläget finns det preliminära utfall till och med augusti 2021. Utfallen för perioden januari–augusti visar en genomsnittlig årlig löneökningstakt på 2,7 procent. För dessa åtta månader prognostiserar modellen att den definitiva årliga löneökningstakten blir i genomsnitt 2,9 procent (se **tabell 1 och diagram 1**). Modellens prognos är dock behäftad med viss osäkerhet. Med 90 procents sannolikhet ligger det definitiva utfallet för dessa månader mellan 2,75 och 3,04 procent.

I **tabell 2** redovisas utfall och modellprognos för löneökningstakten hittills 2021 i olika delar av ekonomin. Enligt modellen förväntas de största revideringarna av statistiken inom den statliga sektorn, samt vissa revideringar inom den regionala sektorn och bland privatanställda tjänstemän.

Realiserade och prognostiserade revideringar

I **tabell 2** visas också den genomsnittliga löneökningstakten i ekonomin som helhet enligt det första preliminära utfallet för respektive utfallsmånad för 2021. Jämfört med det första utfallet för respektive månad har den genomsnittliga löneökningstakten för januari–augusti reviderats upp med i genomsnitt 0,31 procentenheter. Kommande revideringar dessa månader väntas uppgå till i genomsnitt 0,11 procentenheter innan statistiken blir definitiv (se **diagram 2**).

Löneökningar, centrala avtal och restpost

Skillnaden mellan löneökningstakten i konjunkturlönestatistiken och löneökningarna enligt centrala avtal, som Medlingsinstitutet sammanställer, utgör en *restpost* som ibland benämns "löneglidning". Restposten innehåller resultatet av lokala och individuella löneförhandlingar, liksom eventuella effekter på genomsnittslönen av förändringar i arbetskraftens sammansättning. Dessutom kan restposten påverkas av slumpmässig variation i urvalet och eventuella mätfel i statistiken. Restposten för helåret 2020 uppgick till ca 0,9 procentenheter (se **tabell 3 och diagram 3**). För januari–augusti 2021 väntas restposten i genomsnitt bli ca 0,4 procentenheter.

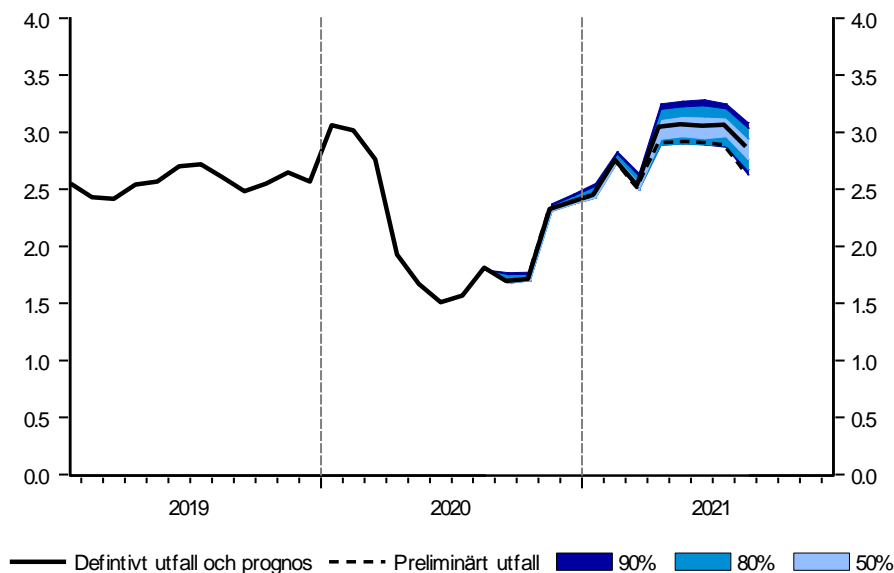
För en närmare beskrivning av den modell som används se metodavsnittet nedan.

Tabell 1 Timlöner i ekonomin som helhet enligt preliminära utfall och modellprognos
Årlig procentuell förändring

Tidpunkt	Preliminärt utfall	Modellprognos	Osäkerhetsband 90 procent
2020-09	1,7	1,7	1,70 - 1,79
2020-10	1,7	1,7	1,72 - 1,79
2020-11	2,3	2,3	2,33 - 2,39
2020-12	2,4	2,4	2,39 - 2,48
2021-01	2,4	2,5	2,44 - 2,57
2021-02	2,8	2,8	2,75 - 2,85
2021-03	2,5	2,5	2,51 - 2,66
2021-04	2,9	3,0	2,91 - 3,27
2021-05	2,9	3,1	2,92 - 3,29
2021-06	2,9	3,1	2,91 - 3,30
2021-07	2,9	3,1	2,89 - 3,27
2021-08	2,6	2,9	2,65 - 3,11
Medelvärde helår 2020	2,1	2,1	2,12 - 2,15
Medelvärde hittills 2021	2,7	2,9	2,75 - 3,04

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram 1 Timlöner i ekonomin som helhet enligt preliminära utfall, modellprognos och osäkerhetsband
Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Tabell 2 Timlöner i olika delar av ekonomin hittills under året

Årlig procentuell förändring

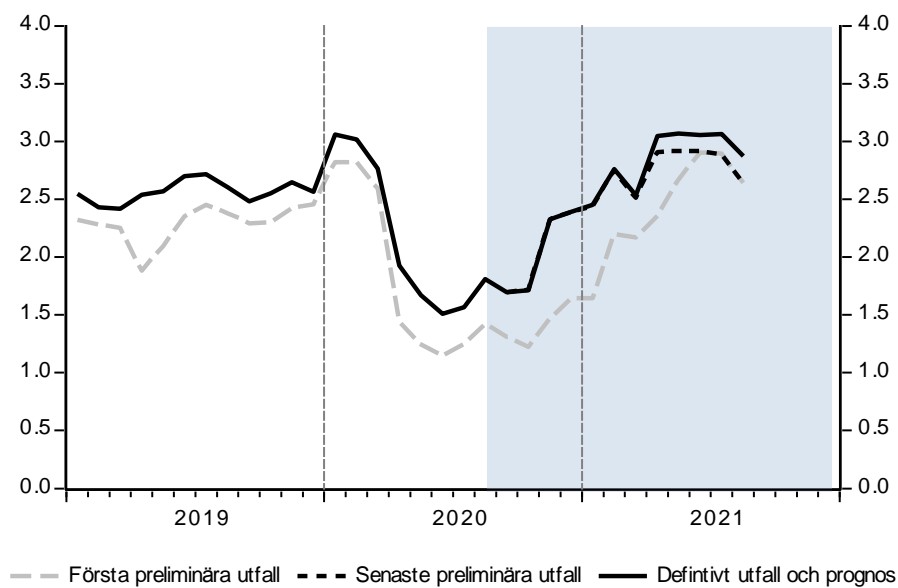
	Senaste utfall	Modellprognos	Osäkerhetsband 90%	Första utfall	Revidering från första utfall	Kvar enligt prognos	Revidering totalt
Arbetare	2,7	2,7	2,68 - 2,82	2,6	0,06	0,03	0,09
Tjänstemän	3,2	3,2	3,19 - 3,45	2,8	0,40	0,01	0,42
Näringslivet	3,0	3,0	3,01 - 3,19	2,7	0,28	0,02	0,30
Kommuner	2,5	2,8	2,56 - 3,19	2,2	0,30	0,35	0,65
Regioner	2,1	2,5	2,16 - 2,78	1,6	0,46	0,39	0,85
Staten	1,4	1,5	1,42 - 1,99	0,9	0,54	0,09	0,63
Totalt	2,7	2,9	2,75 - 3,04	2,4	0,31	0,11	0,42

Anmärkning: alla värden är ett genomsnitt av de årliga procentuella löneförändringar som uppmäts för januari till och med senaste utfallsmånad.

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram 2 Första löneutfall respektive månad, aktuellt utfall och modellprognos i ekonomin som helhet

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Tabell 3 Centralt avtalad lön, faktisk lön och löneökningar utöver centrala avtal. Hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

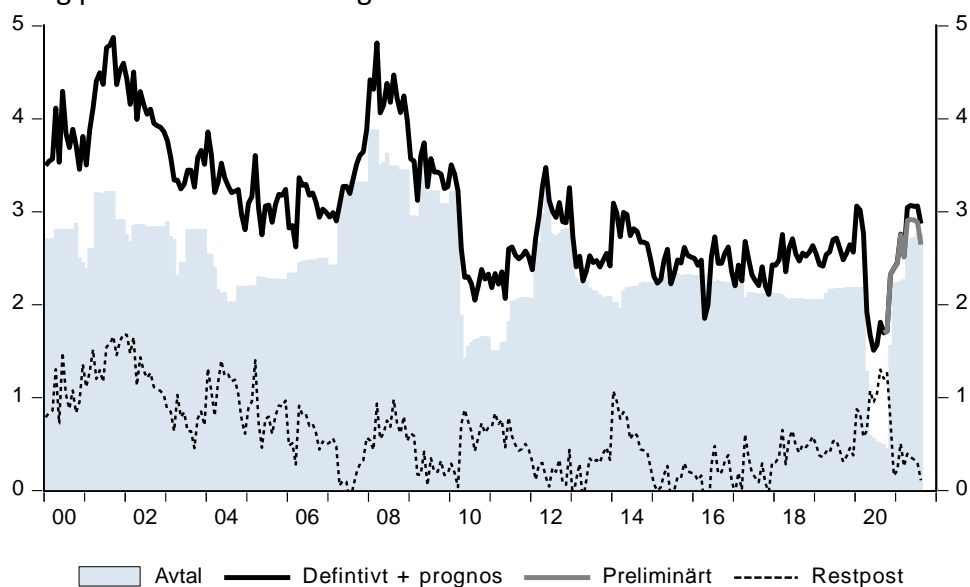
	2017	2018	2019	2020	2021
Avtal	2,1	2,1	2,1	1,2	2,5
Utfall	2,3	2,6	2,6	2,1*	2,9*
Restpost	0,2	0,5	0,4	0,9	0,3

Anm: *) Modellprognos för innevarande år, och delvis inklusive modellprognos för föregående år.

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram 3 Löneutfall, modellprognos och löneökningar utöver centrala avtal i ekonomin som helhet

Årlig procentuell förändring

Anm: Restposten kallas ibland för "löneglidning".

Källa: Medlingsinstitutet

Mer information

Petter Hällberg

070-272 26 40

Petter.Hallberg@mi.se

Medlingsinstitutet är ansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken. Statistiken produceras av Statistiska centralbyrån (SCB).

Metod för modellberäkning av konjunkturlönestatistikens definitiva utfall

Preliminära utfall under 12 månader

Månadsuppgifterna i konjunkturlönestatistiken är preliminära vid första publicering. Statistiken fortsätter att vara preliminär vid efterföljande publiceringar och blir definitiv först efter 12 månader. Mellan det första och det trettonde, definitiva, utfallet sker regelmässigt revideringar av lönestatistiken. Revideringarna av statistiken beror främst på att lokala och individuella förhandlingar tenderar att dra ut på tiden och att företagen i undersökningen rapporterar in retroaktiva löneutbetalningar när förhandlingarna blivit klara. De retroaktiva lönerna periodiseras tillbaka till de månader som lönehöjningen gäller ifrån. Om till exempel ett företag i september rapporterar in att man betalat ut retroaktiv lön för perioden april-augusti fördelas det retroaktiva beloppet ut jämnt över dess månader i det statistiska underlaget.

I de allra flesta fall innebär revideringarna att de uppmätta löneökningarna blir högre. Löneökningstakten beräknas som den procentuella förändringen mellan det preliminära utfallet och det definitiva utfallet ett år tidigare. Den preliminära löneökningstakten är därför inledningsvis ofta en underskattning av den löneökningstakt som statistiken visar när den blir definitiv.

Storleken på de retroaktiva löneutbetalningarna och därmed revideringarna varierar över året. Skillnaden mellan det första preliminära utfallet och det definitiva utfallet är störst under månader när många lokala lönerevisioner genomförs. Tidpunkten för detta styrs i de flesta fall av de centrala avtalen. Även om tidpunkten har varierat inom och mellan olika avtal har det varit vanligt att nya löner börjar gälla från april eller maj inom näringslivet, kommuner och landsting och från oktober inom staten.

I vissa fall kan andra händelser i det statistiska underlaget, t.ex. sent inkomna svar från enskilda företag, leda till revideringar som påverkar löneökningstakten både uppåt eller nedåt. Dessa revideringar är dock små i förhållande till de revideringar som beror på periodiseringen av retroaktiva löneutbetalningar.

Modell för det definitiva utfallet

Vid varje nytt månadsutfall skattar Medlingsinstitutet ett modellpaket som används för att beräkna vilken definitiv löneökningstakt som de preliminära utfallen indikerar.

Modellprognoserna görs endast för de månader där det finns ett preliminärt utfall i konjunkturlönestatistiken. Prognoserna ska ses som ett verktyg för att tolka de preliminära utfallen innan de blivit definitiva. Till skillnad från t.ex. Riksbanken och Konjunkturinstitutet gör Medlingsinstitutet inte prognoser för löneökningstakten innevarande helår innan det finns preliminära utfall för årets alla tolv månader. I ekonomkretsar skiljer man ofta på "nowcasting" och "forecasting", där "nowcasting" handlar om att utifrån statistik som publiceras snabbt efter en avslutad tidsperiod förutsäga ett mer definitivt statistikutfall för samma period som publiceras med större eftersläpning. "Forecasting" handlar istället om framåtblickande prognoser för perioder där statistiska underlag i huvudsak saknas. Medlingsinstitutets prognoser ska ses som just "nowcasting".

För ekonomin som helhet finns vid varje tidpunkt 12 preliminära månadsutfall som alla har varit föremål för revidering olika många gånger. Det senaste utfallet har per definition inte reviderats någon gång, det näst senaste utfallet har kunnat revideras en gång o.s.v. till det 12:e utfallet som har kunnat revideras elva gånger. Ju fler gånger en månad har kunnat revideras desto närmare ligger den redovisade löneökningstakten denna månad sitt slutliga definitiva värde.

Störst andel av den totala revideringen sker normalt mellan det första och det andra utfallet. Sedan blir andelen mindre och mindre allt eftersom månaderna går. För att utnyttja all tillgänglig information skattas en ekvation för revideringarna mellan var och en av de tolv preliminära månaderna och det definitiva utfallet. Detta görs för fem olika delar av ekonomin, vilket sammantaget innebär att 60 ekvationer skattas. Modeller skattas för arbetare respektive tjänstemän i näringslivet, samt för kommuner, landsting och staten. Modellernas prognoser för arbetare och tjänstemän vägs samman till en prognos för näringslivet som helhet, och tillsammans med resultaten för offentlig sektor till en prognos för ekonomin som helhet. Som vikter används lönesummor från konjunkturlönestatistiken.

Beroende variabel i varje ekvation är revideringen av löneökningstakten i procentenheter mellan det preliminära utfallet (första, andra o.s.v. till och med tolfte utfall) och det definitiva utfallet. Som förklaringsvariabler används dels tidigare preliminära utfall i konjunkturlönestatistiken, dels Medlingsinstitutets statistik över löneökningar enligt centrala avtal. Till detta läggs också information från de centrala avtalen om tidpunkten för lönerevisionen. Eftersom revisionstidpunkten ingår som förklaringsvariabel i ekvationerna fångas eventuella förskjutningar av revisionstidpunkten som ibland sker i de centrala avtalen. Modellen ges dock ingen information om förskjutningar av revisionstidpunkten som beslutas om på lokal nivå av de lokala parterna eftersom Medlingsinstitutet inte har tillgång till sådana uppgifter.

Modellernas prognosförmåga

Modellprognoser av detta slag är alltid behäftade med ett visst mått av osäkerhet eftersom det finns faktorer som påverkar statistiken som modellerna inte kontrollerar för. Med hjälp av modellernas prognosfel (skillnaden mellan prognos och definitivt utfall) och vidare genom att beräkna det så kallade rotmedelkvadratfel (RMSE), konstrueras så kallade *osäkerhetsband*. Dessa uttrycker ett intervall inom vilket den definitiva löneökningstakten väntas hamna med en viss sannolikhet. Osäkerhetsbanden för de senaste utfallen finns i tabell 1 och diagram 1 ovan.

Beräkningen av osäkerhetsbanden tar både hänsyn till hur många gånger en månad har reviderats och hur nära en månad ligger en tidpunkt när många har lönerevision. Generellt gäller att ju färre gånger ett utfall har reviderats och ju närmare en revisionstidpunkt utfallet ligger desto osäkrare är modellprognosen och därmed är osäkerhetsbandet större.

De preliminära utfallen utgör oftast en nedre gräns för den definitiva löneökningstakten. Att statistiken revideras ner från en månad till en annan förekommer ibland, men är ovanligt och när det sker är revideringarna normalt små i sammanhanget. Osäkerhetsbandet justeras därför i den nedre delen i det fall det preliminära utfallet ligger inom osäkerhetsbandet.